

Vlaams
Parlement

stuk **42** (2010-2011) – Nr. 3
ingediend op 24 oktober 2011 (2011-2012)

Kinderrechtencommissariaat

Jaarverslag 2009-2010

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Goedele Vermeiren

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

- 42** (2010-2011) – Nr. 1: Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat
– Nr. 2: Verslag over gedachtewisseling

INHOUD

1. Toelichting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris	4
2. Gedachtewisseling.....	9
Gebruikte afkortingen	14

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen besprak het Jaarverslag 2009-2010 van het Kinderrechtencommissariaat, 'Rechten op, in en door onderwijs' op 17 februari 2011. De heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, en mevrouw Inge Schoevaerts, medewerker van het Kinderrechtencommissariaat, werden als sprekers uitgenodigd.

1. Toelichting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

Inleiding

Het KRC vindt het bijzonder belangrijk dat het het onderwijsluik van haar jaarverslag kan voorstellen in de commissie. Het is een kans om aan de commissieleden in een notendop de vragen, knelpunten en structurele problemen voor te stellen die door minderjarigen, ouders, leerkrachten en anderen worden gesignaleerd. Deze signalen haalt het KRC enerzijds vanuit zijn eigen klachtenbeeld. Minderjarigen, professionals of betrokkenen kunnen op het KRC terecht met adviesvragen of effectieve klachten over de rechten van kinderen en jongeren. Anderzijds neemt het KRC, op advies van het overleg- en adviesorgaan van het KRC, ook zelf het initiatief om meer pro-actief naar bepaalde groepen van kinderen en jongeren te trekken. Het KRC wil voeling houden met de leefwereld van zijn doelgroep en wil op die manier ook aandacht besteden aan meer kwetsbare groepen van kinderen en jongeren.

Uiteraard is het zo dat zoals in elke relatie de relatie leerlingen-school soms goed loopt en soms minder goed. Het zijn uiteraard vooral de minder goede momenten waarover het KRC klachten krijgt. Het is dus zeker niet de bedoeling van het KRC om een negatief beeld te schetsen van scholen.

Een van de belangrijke acties van de ombudsdienst in een klachtenonderzoek is bemiddelen en herstelgericht werken. Naast de beoordeling of de klacht gegrond of ongegrond is, blijft het zinvol dat partijen weer verder kunnen werken met elkaar. In de bemiddeling houdt het KRC rekening met de perspectieven van alle partijen. Het KRC vertegenwoordigt wel de stem van de minderjarige en gebruikt het Kinderrechtenverdrag als toetsingskader. Dat is belangrijk omdat het KRC daardoor veel verder kan gaan in het klachtenonderzoek, in vergelijking met andere klassieke ombudsdiensten. Het biedt ook een houvast omdat het KRC niet alleen de relatie overheid-minderjarige onderzoekt maar vaak ook de relatie beroepskracht-minderjarige.

De heer *Bruno Vanobbergen* begint eerst met een overzicht van het klachtenbeeld van het afgelopen jaar. Sommige klachten zullen herkenbaar zijn in die zin dat het KRC ze al enkele keren heeft aangekaart. Het kan een déjà-vu-indruk geven, maar het feit dat deze in de praktijk nog steeds voorkomen is een belangrijk signaal.

Algemeen overzicht van het klachtenbeeld

1. Relatie leerkrachten en leerlingen

De relatie leerkracht-leerling is een gevoelige relatie omdat er aspecten van gezag en autoriteit tegenover de leerlingen in zitten. Soms wordt er misbruik gemaakt van die positie en dat dreigt het welzijn van leerlingen aan te tasten. Het gaat om verschillende soorten handelingen: hardhandige aanpak door leerkrachten, zoals een klap geven, aan de haren trekken of hardhandig de klas uitzetten of uit de groep halen. Vormen van psychisch geweld; het gevoel geïsoleerd te worden en niet respectvol behandeld te worden. Die vaststellingen hebben het KRC overtuigd van het belang om dit aspect beter in kaart te brengen. Nog voor de zomer 2011 zal het KRC een rapport uitbrengen over geweld in het algemeen ten opzichte van minderjarigen, niet alleen op school maar ook in het gezin en de vrije tijd.

2. Pesten

Over dit aspect krijgt het KRC al vele jaren heel wat signalen. Twee zaken zijn belangrijk. Ondanks het feit dat hierrond veel wordt gewerkt zijn goede praktijkvoorbeelden nog schaars. Daarom vraagt het KRC aan het beleid om hieraan maximaal aandacht te blijven besteden. Ook vanuit scholen is daarnaar heel veel vraag. Een tweede zaak die van belang is, is het blijvend beklemtonen van het belang van een goede communicatie tussen ouders en de school en binnen de school. Vaak stelt de school dat er door het brede takenpakket hiervoor weinig tijd is. Er moet dus nagedacht worden over hoe scholen hiertoe beter ondersteund kunnen worden.

3. Leerlingenbegeleiding

Bij leerlingenbegeleiding wil het KRC stilstaan bij twee elementen. Ten eerste de gebrekkige toegankelijkheid van het CLB. Vooral ouders klagen aan dat CLB-medewerkers te weinig toegankelijk zijn. Andere meldingen gaan over het niet zorgvuldig communiceren vanuit de leerlingenbegeleiding. Soms vernemen ouders van de school dat het CLB bepaalde adviezen heeft gegeven, maar die werden niet rechtstreeks met hen besproken. Daardoor voelen ouders zich niet altijd erkend in hun ouderrol.

Minderjarigen melden vooral dat het beroepsgeheim niet nageleefd wordt door de interne leerlingenbegeleiding. Minderjarigen reageren zeer verontwaardigd als vertrouwelijke informatie niet als dusdanig wordt behandeld. Het KRC pleit ervoor dat leerlingen op voorhand duidelijk geïnformeerd worden over het verschil tussen het beroepsgeheim voor CLB-medewerkers en het ambtsgeheim van de interne leerlingenbegeleiders. Leerlingen moeten exact weten wat met welke info gedaan wordt.

4. Schooluitslagen

Het KRC krijgt klachten over betwistingen van examenuitslagen en over de attesten op het einde van het schooljaar. Het valt niet onder de bevoegdheid van het KRC om een onderzoek te openen naar de manier waarop leerlingen beoordeeld worden. Het KRC kan wel meldingen over de minimalistische motivering ‘an sich’ verder bekijken of de algemene informatieverstrekking over beroepsprocedures bij het uitreiken van een B- of C-attest. Wat bij de behandeling van de meldingen over de schooluitslagen opvalt, is dat ouders en soms ook leerlingen op het einde van het schooljaar compleet uit de lucht vallen bij de einduitslag.

De heer Vanobbergen gaat verder dieper in op de volgende knelpunten:

Knelpunten

- het sanctiebeleid op school, de formele regels en informele afspraken;
- inschrijvingsrecht;
- kosteloos onderwijs;
- leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs;
- het recht op onderwijs.

A. Sanctiebeleid, formele regels en informele afspraken

Een maatregel waarover vaak geklaagd wordt, is de inbeslagname van persoonlijke spullen en dan in hoofdzaak de gsm. Ook scholen worstelen met dit probleem. Schoolreglementen bevatten vaak afspraken rond het gsm-gebruik op school en als de leerling deze niet naleeft, mag de school sanctioneren. Ze mogen de gsm afnemen, maar moeten deze

op het einde van de schooldag wel teruggeven. Indien de school dit niet doet, houden ze een persoonlijke eigendom in bewaring en dit is geen bevoegdheid van de school. Als de school dit doet, hebben leerlingen weinig mogelijkheden om dit aan te klagen. Voor zulke zaken moeten ze dus noodgedwongen contact opnemen met het KRC.

Als men kijkt naar de andere sanctiemaatregelen dan stelt men vast dat bij de toepassing van de ordemaatregelen scholen een tijdelijke schorsing of uitsluiting van bepaalde lessen of activiteiten een ordemaatregel noemen. De school is dan niet verplicht een bepaalde procedure te volgen, terwijl men merkt dat de sanctie het doel van de ordemaatregel duidelijk overstijgt. Er is vaak geen duidelijke communicatie naar ouders toe, geen welomschreven motivering en geen recht op verdediging.

Ook bij tijdelijke schorsingen ziet men dergelijke problemen opduiken. Ook hier is geen duidelijk procedure voorzien. Ook hier geniet de minderjarige geen enkele rechtsbescherming. Het KRC ziet in de praktijk schorsingen van enkele dagen tot enkele weken. Er zijn geen maximumtermijnen voorzien, dus voor leerlingen die wekenlang thuis zitten raakt dit aan hun recht op onderwijs. Er bestaat geen regelgeving hierover, zodat er heel wat willekeur is.

Bij de meest ingrijpende maatregel, namelijk de definitieve uitsluiting, werd via de regelgeving wel een duidelijke procedure voorzien. Maar het KRC stelt via onderzoeken vast dat scholen deze procedure niet altijd nauwgezet volgen. Ook wordt vaak verzwegen dat een beroepsprocedure mogelijk is, waardoor leerlingen vaak te laat op de hoogte zijn van deze optie. Bij diegene die wel de beroepsprocedure inzetten, merkt het KRC vaak een grote teleurstelling. De beroepscommissie oordeelt enkel of de klassenraad opnieuw moet samenkomen of niet. Ouders en leerlingen hebben niet het gevoel dat er erg naar hen wordt geluisterd omdat de procedure zich intern afspeelt.

Een bijzondere vorm van de definitieve uitsluiting is diegene waarbij de school vermoedt dat de leerling betrokken is bij strafbare feiten. Scholen zeggen vaak dat ze een eigen onderzoek hebben uitgevoerd, maar het is niet duidelijk welke stappen ze hebben gezet enzovoort. Meestal blijft het vermoeden alleen maar bestaan en worden de leerlingen op deze basis uitgesloten. Wat is in dergelijke gevallen de bevoegdheid van de school, van de politie? Het gevolg is dat leerlingen vaak de dupe zijn van deze wazigheid.

Op basis van het voorgaande pleit het KRC al langer voor een duidelijke rechtspositie voor leerlingen. De kinderrechtencommissaris begrijpt dat dit een moeilijke discussie is. Niet zozeer om het onderwijs te gaan over-juridiseren maar eerder om conflictvermijdend te kunnen werken. Het KRC gelooft dat via duidelijke rechtswaarborgen situaties minder zullen escaleren.

Maar het KRC beseft uiteraard dat het installeren van een sterkere rechtspositie niet alle situaties en de daaruit vloeiende problemen kan omvatten of de kop indrukken. Daarom zet het KRC ook in op een zorgvuldig communicatiebeleid vanuit de scholen. Vanuit het overzicht van de meldingen komt duidelijk naar voor dat een mank lopende communicatie heel wat problemen veroorzaakt of het gevoel van onrechtvaardigheid verhoogt.

Een laatste punt waarvoor het KRC wil ijveren, is een soort klachtencommissie waar leerlingen bepaalde zaken rond sanctioneren en dergelijke kunnen aanklagen. Zo'n commissie kan op een meer neutrale manier via klachtenonderzoek tot bepaalde standaarden of normeringen komen. Ook dit geeft de school en leerlingen weer een duidelijk kader en houvast.

B. Inschrijvingsrecht

Het afgelopen werkjaar stond de toepassing van het inschrijvingsrecht in de schijnwerpers. Het KRC kreeg heel wat vragen van ouders over het recht op onderwijs. Zij wijzen op het

tekort aan beschikbare plaatsen. Verder geven ouders ook aan dat ze zich niet altijd konden inschrijven in de school van hun keuze. Dit is niet nieuw maar het KRC wil aandacht vragen voor specifieke, kwetsbare, doelgroepen zoals gezinnen in armoede en allochtone gezinnen, gezinnen met kinderen met een bepaalde handicap.

Er blijken nog steeds scholen te zijn die geen bewijs afleveren van weigering tot inschrijving, die geen bewijs leveren van waarborg tot inschrijving, of die ontradingstechnieken toepassen.

Het KRC dringt aan op meer transparantie van het inschrijvingsbeleid. Het KRC heeft niet onmiddellijk de juiste sleutel hiervoor maar doet de suggestie om te werken met een centraal inschrijvingssysteem.

Een andere kwetsbare doelgroep die hinder ondervindt bij de toepassing van het inschrijvingsrecht zijn de kinderen in asielcontext. De uitgewerkte regelgeving geeft blijk van een beleid dat inspanningen doet om het recht op onderwijs voor kinderen in een asielcontext te garanderen. De uitvoering van de regelgeving daarentegen laat een ander beeld zien. Kinderen in een asielcontext zijn de grootste slachtoffers van het capaciteitstekort en dit om verschillende redenen:

- kinderen in een asielcontext zijn a priori een groep die moeilijk te vatten is door een strak georganiseerd aanbod. Ze komen doorheen het schooljaar aan, soms met vele tientallen. Andere momenten zijn het slechts enkele kinderen. Ze zijn niet aanwezig op het moment van de aanmelding;
- komen de kinderen hier aan, dan moeten de medewerkers van het opvangnetwerk, het onthaalbureau of het LOP verschillende scholen opbellen. Meestal vangen ze bot. Kloppen gezinnen uit zichzelf aan bij een school, dan zijn hun kansen op onderwijs nog minimaler.

Sommige scholen doen al het mogelijke om het recht op onderwijs van kinderen in asielcontext te blijven garanderen. Andere scholen nemen minder maatschappelijke verantwoordelijkheid op. Samenwerking en overleg tussen scholen zou dit kunnen vergemakkelijken.

Bij de bespreking van het inschrijvingsrecht, wil het KRC ook een ander knelpunt aankaarten waar ook de leden van de commissie al de nodige aandacht voor gevraagd hebben, namelijk het co-schoolschap. In het geval van co-schoolschap wordt een kind de ene week in een bepaalde school ingeschreven en de andere week in een andere school. Dit is een misbruik van het inschrijvingsrecht, voornamelijk door de ouders. Uiteraard is het KRC, net zoals de commissieleden, tegen deze manier van school lopen. Het is absoluut niet in het belang van kinderen om hierin mee te stappen. Het KRC vraagt om dit via regelgeving op te lossen, al beseft men dat het niet makkelijk zal zijn. Want in sommige situaties moet het mogelijk blijven dat kinderen tijdens een schooljaar kunnen uitschrijven en opnieuw inschrijven. Het KRC gelooft dat sensibilisering van de schooldirecties al een eerste lichtpunt kan zijn. Scholen zouden aan ouders duidelijk moeten maken dat ze hier niet aan meewerken.

C. Kosteloos onderwijs

Voornamelijk ouders willen weten wat kosteloos basisonderwijs inhoudt en wat de draagwijdte ervan is. Sommigen klagen aan dat scholen creatief omspringen met de maximumfactuur en willen weten wat wettelijk is. Ouders blijven signaleren dat onderwijs heel duur is, zeker het secundair onderwijs. Het KRC vraagt dat er een evaluatie komt van de praktijken rond de maximumfactuur. De kinderrechtencommissaris verwijst naar het debat dat 's ochtends in de commissie hierover nog plaats hand (*Hand. VI. Parl. 2010-11, C145-OND15*).

D. Leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs

Het CGKR en de Franstalige collega's van het DGDE ontvingen verschillende meldingen van ouders over de problemen bij de organisatie van het leerlingenvervoer in de Franstalige regio. Beide organisaties hebben de knelpunten in kaart gebracht en onder de vorm van een advies overgemaakt aan de betrokken Waalse ministers en de TEC (september 2010).

Op Vlaams niveau is ondertussen een gelijkaardige oefening aan de gang. Problemen rond het leerlingenvervoer worden vaak gemeld bij het CGKR en het KRC. In december 2010 werd door het CGKR de aanzet gegeven om de problematiek in kaart te brengen. Een rondetafel met verschillende gesprekspartners, waaronder het KRC, leidde tot het oplijsten van problemen, eisen en suggesties.

De knelpunten tonen aan dat het leerlingenvervoer in haar huidige vorm belastend en discriminerend is voor kinderen met een handicap: te lange ritduur, (maximum ritduur is nu bepaald op 240 minuten); de beperking van vrije schoolkeuze en de pedagogische kwaliteiten van het begeleidend personeel.

In een volgende stap zullen er aanbevelingen geformuleerd worden die besproken zullen worden met de onderwijskoepels. Dit zal resulteren in een advies aan de bevoegde ministers.

E. Recht op onderwijs

Recht op onderwijs is een absoluut recht, voor alle minderjarigen. Zoals bij de inleiding vermeld, draagt het KRC ook zorg voor een soms onzichtbare groep minderjarigen in onze samenleving. Daarom wil de heer Vanobbergen even stil staan bij drie bijzondere categorieën.

1. Onderwijs en minderjarigen in detentie

Vorig werkjaar bracht het KRC een dossier naar buiten waarbij de rechtswaarborgen van minderjarigen in detentie werden doorgelicht. Hun recht op onderwijs werd evenzeer onder de loep genomen. Het recht op onderwijs kreeg voor de gemeenschapsinstellingen een neerslag in het Besluit Leerplicht in de Gemeenschapsinstellingen. Het KRC stelde vast dat het Departement Onderwijs en Vorming normaal gezien één keer per jaar moet langsgaan bij de gemeenschapsinstellingen maar in de praktijk blijkt dit niet te gebeuren. Daarom pleit het KRC voor een jaarlijkse controle via inspectie door het Departement Onderwijs en Vorming, zowel bij de gemeenschapsinstellingen als in Everberg.

2. Onderwijs aan jongeren in de Residentieel Kortdurende Jongerenprogramma's

Het KRC kreeg signalen vanuit de RKJ's dat de subsidies die het recht op onderwijs aan de jongeren uit de RKJ's moeten verzekeren, werden stopgezet. Het KRC vraagt bijzondere aandacht voor het onderwijs aan deze groep jongeren omdat onderwijs net een belangrijke rol speelt in hun maatschappelijke reïntegratie.

3. Onderwijs aan langdurig zieke kinderen

Voortbouwend op een suggestie van het overleg- en adviesorgaan van het KRC om meer aandacht te besteden aan moeilijk bereikbare groepen, heeft het KRC de voorbije twee maand gesprekken gevoerd met kinderen en jongeren die langdurig ziek zijn. Dit valt buiten de rapportage van het jaarverslag, maar in het kader van de aandacht voor het recht op onderwijs van bijzondere groepen wil het KRC dit hier al kort vermelden. Spreker komt hier later nog op terug.

Tot slot wil de kinderrechtencommissaris nog even stilstaan bij de communicatieopdracht van het KRC. Het KRC voorziet heel wat materiaal voor de onderwijssector om hen kennis te laten maken met het thema kinderrechten. Vermits de eindtermen van het lager onderwijs bepalen dat kinderen hier kennis van moeten hebben, en binnen het secundair onderwijs dit onder de noemer burgerschap valt, is het ook de taak van het KRC om zijn kennis en expertise door te geven aan de onderwijswereld. Het KRC probeert hierbij zeer uitdrukkelijk rekening te houden met een belangrijke aanbeveling uit de evaluatie van het KRC (mei 2008) om ook in de eigen werking de participatie van kinderen en jongeren te verhogen. Het voorbije werkjaar werd voor het eerst een kinderrechtenkrant gemaakt die grotendeels werd samengesteld door een kinderredactie. Samen met de krant werd een lesmap voor leerkrachten basisonderwijs ontwikkeld.

2. Gedachtewisseling

Mevrouw *Ann Brusseel* merkt in verband met de ordemaatregelen rond het gebruik van gsm's op school op dat ouders bij het begin van het schooljaar het schoolreglement moeten tekenen. Heeft de kinderrechtencommissaris weet van scholen waar dit niet gebeurt? Komt bij probleemgevallen dit schoolreglement ter sprake? Zij vermoedt dat er vooral problemen zijn met de privacy in verband met de inbeslagname van de bijhorende SIM-kaart. Welke regelgeving zou de kinderrechtencommissaris aanraden? Zij ontvangt ook graag meer informatie over het klachtenbeeld met betrekking tot uitsluitingen vooraleer regelgevend op te treden. Eventuele nieuwe regelgeving moet echt noodzakelijk zijn en duidelijk.

Mevrouw *Vera Celis* vraagt of de klachten over geweld van onderwijzend personeel op leerlingen de afgelopen vijf jaar in stijgende lijn gaat. Zijn er aparte cijfers over fysiek, verbaal en psychisch geweld? De kinderrechtencommissaris sprak over de nood aan een klachtencommissie. Moet dit ingericht worden binnen het KRC of elders?

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* vindt het jaarverslag veel overzichtelijker en objectiever dan vroeger. Een uitzondering hierop is de duidelijke politieke stellingname over het hoofddoekenverbod. Zij vraagt zich af of het tot de bevoegdheid van het KRC behoort om dit te doen. Het wordt in een apart onderdeel behandeld terwijl het ook onder de noemer schoolreglement aan bod had kunnen komen. In het jaarverslag staat: “de manier waarop het onderwijs door een algemeen verbod vorm krijgt, sluit niet aan bij het onderwijs dat het Kinderrechtenverdrag voor ogen heeft.”. De spreker stelt dat het KRC het Kinderrechtenverdrag op een bepaalde manier interpreteert, en dat het in andere landen op een andere manier wordt ingevuld. Het KRC benadrukt dat de eigenheid van het kind moet gerespecteerd worden. Maar wanneer een school gothic-kledij weert, heeft zij het KRC niet gehoord. Dat is echter ook een manier van het kind om zich te uiten. Dat behoort tot het schoolreglement.

Wat dat schoolreglement betreft, vraagt het KRC dat leerlingen en school met elkaar in dialoog zouden gaan over de schoolregels. Zij vraagt zich af hoe een school in dialoog kan gaan over een schoolreglement dat ze zelf hebben vastgelegd. Als daarover discussies ontstaan, dan staat men zwak als school. Hoe rijmt het KRC dit met elkaar?

Bij uitsluiting op basis van vermoedens van drugsfeiten in een school wijst het KRC op het vermoeden van onschuld. Het klopt dat iemand onschuldig is tot het tegendeel is bewezen. Klopt het dat scholen jongeren uitsluiten op basis van vermoedens? Persoonlijk is mevrouw Van Steenberge geen voorstander van politieoptreden op scholen, tenzij het in bepaalde omstandigheden uitdrukkelijk gevraagd wordt door de school. Ze vraagt zich af hoe een school een bewijs van schuld kan leveren, als ze geen politionele bevoegdheid heeft. Waar ligt de grens tussen de verantwoordelijkheid van de school en de politionele bevoegdheid?

Twee zaken vindt mevrouw Van Steenberge niet terug in het jaarverslag. Vooreerst de spijbelproblematiek. Behalve een recht is onderwijs ook een plicht voor kinderen, stelt het lid. Het is in het belang van het kind dat het naar school gaat. Ontvangt het Kinderrechtencommissariaat geen klachten van ouders van spijbelende kinderen? Ten tweede mist het lid in het jaarverslag het recht op onderwijs voor Roma-zigeuners. Volgens hun cultuur zouden meisjes minder lang naar school gaan dan jongens. Voor de stad Sint-Niklaas was dit een reden om het spijbelgedrag van meisjes niet na te gaan. Zowel voor minister van Inburgering Bourgeois als minister van Onderwijs Smet is dat echter een aandachtspunt. Vandaar verwachtte het lid dat onderwerp ook in het KRC-jaarverslag. Kan het KRC daar iets rond ondernemen?

In de toelichting werd verwezen naar kinderen in asielcontext. Het lid vindt dat niet terug in het jaarverslag. De heer *Bruno Vanobbergen* antwoordt dat het niet opgenomen is in het jaarverslag omdat de toelichting ook deels gaat over onderwerpen waarmee men momenteel bezig is. Ook over de groep langdurig zieke kinderen is om dezelfde reden niets opgenomen in het jaarverslag. Het jaarverslag is in november gepresenteerd; vandaar dat men het nuttig achtte om nu ook al de lopende onderwerpen mee te geven.

Ten slotte vraagt mevrouw *Gerda Van Steenberge* hoe het mogelijk is dat België met vertraging in juli 2008 zijn derde rapport, en dan maar meteen ook zijn vierde rapport heeft ingediend bij het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties.

Volgens de heer *Chokri Mahassine* krijgen de parlementsleden met dit jaarverslag voeling met de praktijk in de scholen. De gebrekkige toegankelijkheid van de CLB lijkt het lid een van de belangrijke knelpunten. Hun communicatie is slecht en ze zijn onvoldoende gekend bij de ouders. Een betere communicatie kan dit oplossen. Doet het KRC suggesties? De schooluitslagen worden meer en meer betwist. Ook over de procedure zijn veel klachten. Gaat het over een groot aantal? In hoeverre zorgt de beroepscommissie voor een oplossing van de conflicten en kan ze rekenen op een draagvlak in de onderwijswereld?

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* heeft slechts een bijkomende vraag. Er loopt heel wat vast door gebrek aan communicatie, transparantie en duidelijkheid. Zou het geen oplossing zijn om het Participatiedecreet bij te sturen, zoals ook de Vlaamse scholierenkoepel vraagt? En meer 'bevoegdheden' te geven aan leerlingen, zodat de communicatie aangewengeld kan worden? Op die manier zouden scholieren meer inspraak hebben in het reglement, het contract – zoals mevrouw Van Steenberge het noemt – zodat het niet van bovenaf wordt opgelegd. Het draagvlak moet bij hen liggen. In scholen met een goede leerlingenparticipatie is de schoolmoeheid over het algemeen lager en zijn er minder tuchtproblemen. Meestal zijn het ook goede scholen. De minister heeft een evaluatie van het Participatiedecreet aangekondigd en koppelt daaraan het leerlingenstatuut. Vindt het KRC dat een goede piste?

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* vraagt of betreffende het inschrijvingsrecht er klachten zijn over de waarborg of het voorschot die sommige scholen vragen. Kan het KRC een overzicht geven van de adviezen die op stapel staan?

Bij lectuur van het jaarverslag is de aandacht van *Sabine Poleyn* vooral getrokken door de problematiek van leerlingen die extra zorg nodig hebben, die in moeilijke omstandigheden leven. Er is nog veel werk, en het verslag is een extra stimulans om er werk van te maken. Het lid hoopt dat de Commissie Jeugdzorg tot een pragmatische conclusie kan komen met maatregelen om onderwijs en welzijn beter op elkaar af te stemmen. Verder heeft het lid nog een concrete vraag over klachten over de Vlaamse overheidsinstellingen. Stuurt het KRC die klachten door naar de Vlaamse Ombudsdienst? Bestaan daarrond afspraken?

In verband met het inschrijvingsrecht hoort mevrouw *Fatma Pehlivan* de klacht bij kansarme, allochtone ouders dat ze te horen krijgen dat er geen plaats meer is in een school.

Dat kan natuurlijk effectief zo zijn, maar er bestaat wel een vorm van wantrouwen bij de mensen: is dat wel zo? Mevrouw Vanderpoorten had het over transparantie. In dit geval zou het goed zijn mocht men de lijst van ingeschreven kinderen kunnen bekijken. Zou men zich bij eventuele klachten kunnen wenden tot de LOP's? Het jaarverslag meldt dat opvoedingsondersteuning eigenlijk meestal gericht is op ouders van de middenklasse. Nochtans zijn vooral ouders in armoede de zwakste groep. Heeft het KRC daar verder onderzoek naar gedaan? Er wordt daarover geen advies gegeven. In het jaarverslag is opvoedingsondersteuning beperkt tot de voorschoolse opvang. De mogelijkheid zou moeten bestaan voor de verschillende leeftijden. Opvoedingsondersteuning valt onder de bevoegdheid van de minister van Welzijn; de link naar onderwijs wordt weinig gelegd. Welk advies kan het KRC geven om de betrokkenheid van de ouders en de samenwerking tussen onderwijs en welzijn te vergroten?

Mevrouw *Inge Schoevaerts*, medewerker KRC, beaamt dat de inbeslagname van gsm's soms opgenomen is in het schoolreglement. Het schoolreglement moet bij de aanvang van het schooljaar door alle partijen ondertekend worden en is dus een gedragen document. Als er klachten binnenkomen vraagt het KRC ook eerst naar de inhoud van het schoolreglement omdat het een engagementsdocument is. Heel wat scholen denken dat ze wettelijk in orde zijn als ze de inbeslagname van gsm's in het schoolreglement opnemen. Het in beslag nemen van een persoonlijke eigendom blijft echter een politionele bevoegdheid. Het KRC deelt dat ook zo mee aan de scholen. Afspraken over gsm-gebruik mogen zeker in een schoolreglement opgenomen worden. Bij inbreuk op deze regels mag een school sanctioneren, maar binnen het kader van de wettelijkheid. Een gsm is een communicatiemiddel voor de jongeren en geeft een veiligheidsgevoel tussen ouders en kinderen na schooltijd. De inbeslagname breekt dus in op het persoonlijke leven van de jongeren. Scholen vragen soms wat ze moeten aanvangen met (het misbruik van) de gsm's. Een mogelijkheid is de leerling de gsm 's morgens laten afgeven op het secretariaat en die op het einde van de schooldag terug laten ophalen. Dat wordt best gecommuniceerd met de ouders. Een andere mogelijkheid is alle gsm's bij het begin van de les in een doos verzamelen zoals een leerkracht zei in het televisieprogramma 'Man bijt hond'.

Er werd gevraagd of aan schorsingen geen feiten voorafgaan. Er zijn gevallen bekend waarbij scholen vrij snel overgaan tot schorsingen of uitsluiting van lessen. Daarover wordt niet altijd gecommuniceerd met de ouders. Met uitsluiting van de lessen raakt men aan het recht op onderwijs. Dit moet kunnen. Het maakt deel uit van het tuchtreglement, maar communicatie met de ouders is wel een minimumvereiste. In de schoolagenda inschrijven volstaat niet altijd. Vaak schiet de communicatie er bij in wegens de grote werklast van de directie. Er zou een persoon verantwoordelijk gesteld moeten worden voor communicatie want het is zeer belangrijk voor ouders om hun kinderen op te volgen.

Men moet inderdaad oppassen dat men niet over-regelt. Voor een instelling als het KRC is het al moeilijk om alle evoluties op te volgen. Men kan dat zeker niet verwachten van kinderen en jongeren. Daarom pleit het KRC voor een duidelijk kanaal (een boekje, een website enzovoort) waar alle regelgeving samen gebundeld en op een kindvriendelijke manier uitgelegd wordt. De Gids voor ouders en leerlingen bevat een basis maar zeker niet alles. Een duidelijker rechtspositie betekent niet meteen een nieuwe regelgeving. Bestaande regelgeving kan bijgeschaafd worden en vooral meer afdwingbaar gemaakt worden als het toch fout loopt.

Bij sommige ouders zijn de CLB's zeker nog onvoldoende gekend, bij leerlingen is dat minder het geval. Het probleem bij de toegankelijkheid betreft de soms lange wachttijd vooraleer men een afspraak kan krijgen. De CLB's kampen dus ook met te grote werklast of hebben te weinig mankracht. De CLB's zouden een belangrijke bemiddelingsrol kunnen opnemen als ze er de ruimte voor hebben. De communicatie vanuit de CLB's blijft een belangrijk punt. Ze geven adviezen aan de scholen die ze dan doorgeven aan de ouders. De ouders worden op die manier miskend in hun ouderrol. Zij blijven tenslotte de recht-

streeks verantwoordelijke voor het kind. Het is dus belangrijk die communicatie open te trekken.

Wat de schooluitslagen betreft volgt het KRC de beroepsprocedure niet verder op bij de beroepscommissie of Raad van State. Het KRC adviseert de ouders over welke stappen ze moeten zetten.

Aangaande het inschrijvingsrecht bevestigt mevrouw Inge Schoevaerts dat men kan controleren of een school volzet is. Het KRC adviseert daarom ook dat ouders een attest van weigering van inschrijving vragen aan de school. Het KRC moet er soms bij de school op aandringen dat ze dat attest toch opmaken. Een tweede stap die het KRC adviseert is met dat attest naar het LOP te gaan. Het LOP moet daarover onderhandelen met de school. Het KRC werkt in eerste lijn met het LOP samen om die klachten op te nemen.

De heer *Bruno Vanobbergen* antwoordt voorts dat men moeilijk kan spreken van een toename van klachten over fysiek en psychisch geweld, maar wel van een constante. Het KRC registreert de klachten maar koppelt er geen gegevens over bijvoorbeeld beroepsgroep, regio enzovoort, aan vast. Er moet dus voorzichtigheid aan de dag gelegd worden om op basis van het aantal klachten een uitspraak daarover te doen. Dat is de reden waarom een grootschalig onderzoek gestart werd. Momenteel loopt een grootschalig onderzoek op school (vijfde en zesde leerjaar en eerste tot en met het zesde middelbaar). 2000 leerlingen worden bevraagd over geweld binnen de context gezin, school en vrije tijd. Doel is een objectieve weergave te krijgen van geweld in zijn verschillende vormen ten aanzien van kinderen in Vlaanderen. In Nederland bestaat reeds een dergelijk grootschalig onderzoek, in Vlaanderen niet.

Het KRC ziet een klachtencommissie vooral ingebed op lokaal, regionaal niveau. Het is belangrijk dat die commissie enerzijds vertrouwd is met de scholen binnen een bepaalde regio, maar dat ze anderzijds voldoende afstand kan bewaren. Een gecentraliseerde commissie beantwoordt minder aan die voorwaarden. Een lokale, regionale klachtencommissie die tot bepaalde standaarden, normeringen kan komen lijkt het KRC een werkbare formule.

Spreker gaat verder in op het thema participatie. Onderzoek geeft aan dat als leerlingen de kans krijgen actief mee te werken aan het schoolreglement, dat alleen maar positieve resultaten geeft. Er zijn minder conflicten. Men moet wel een onderscheid maken tussen het schoolreglement en het pedagogisch project. Als ouder onderschrijft je het pedagogisch project waarvoor de school kiest. Het schoolreglement is een concrete vertaling die regelmatig wordt aangepast. Het moet mogelijk zijn dat een sterker participatief karakter te geven dan het vandaag al heeft. Vaak worden zaken niet opgenomen in het schoolreglement. Bijvoorbeeld het recht op thuisonderwijs voor kinderen die langdurig ziek zijn. Als het niet in het schoolreglement opgenomen is zal er niet naar gevraagd worden, is de redenering. Dat is een extra argument om participatie bij het opstellen van het schoolreglement vorm te geven, meent de kinderrechtencommissaris.

Waarom besteedt het jaarverslag geen aandacht aan spijbelen en Roma-zigeuners? De heer Vanobbergen zegt dat de aandacht voor het spijbelen in de marge zit. Er is inderdaad geen expliciete vermelding omdat er ook geen klachten over binnengekomen zijn. Het KRC bekijkt of het in de toekomst explicieter aandacht moet krijgen. De suggestie in verband met de Roma-zigeuners neemt spreker ook mee. Het is een groep die het KRC niet bereikt. Het KRC heeft de voorbije maanden wel signalen gekregen van onderwijsbegeleiders of brugfiguren in verband met het recht op onderwijs voor die groep. Het KRC zal in de toekomst nog specifieke groepen afbakenen waar ze speciale aandacht aan wil besteden.

Een jaarverslag is een neerslag van hetgeen het voorbije jaar is gebeurd. In die zin is het hoofddoekenverbod opgenomen in de adviezen. Het moet er zeker een plek krijgen. Het vraagt tijd om de gevoeligheden en affiniteiten in een politieke context te leren kennen, maar de kinderrechtencommissaris blijft achter dit standpunt staan. Het Kinderrechtenverdrag is inderdaad geen receptenboek maar vraagt een interpretatie. De interpretatie van het KRC blijft overeind, meent de heer Vanobbergen.

Over het vragen van een waarborg bij inschrijving heeft het KRC tot op vandaag geen klachten ontvangen. De heer Vanobbergen neemt ook de suggestie mee om op geregelde tijdstippen een overzicht te geven van waarmee het KRC op dat moment bezig is. De verschillende thema's waarrond het KRC momenteel beleidsadvieswerk voorbereidt zijn:

- jongeren en seksualiteit;
- geweld ten aanzien van kinderen en jongeren (onder meer binnen een schoolse context);
- leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs;
- een kinderarmoedebaarometer (met onder meer aandacht voor de relatie tussen armoede en onderwijs);
- kinderopvang;
- onderwijs aan langdurig zieke kinderen;
- medicalisering;
- minderjarigen in relatie tot de politie.

Het KRC heeft nog geen afzonderlijk advies over opvoedingsondersteuning geformuleerd maar het was wel een belangrijk element in het advies over armoede. Een belangrijke bekommernis daar is erover te waken dat kinderrechten zo weinig mogelijk als een kwetsend begrip verschijnen. Voor sommige groepen bestaat dat risico meer dan voor andere. Sommigen initiatieven inzake opvoedingsondersteuning hebben de neiging om ouders te culpabiliseren. Zeker bij ouders in armoede is er de angst gestraft te worden, de angst dat hun kinderen bij hen weggenomen zullen worden. Die boodschap heeft het KRC het voorbije jaar heel vaak gehoord en ernstig genomen. Het KRC wil zoeken naar vormen van opvoedingsondersteuning die zo weinig mogelijk culpabiliseren. Daar zijn al zeer mooie voorbeelden van, die opvoedingsondersteuning als een vorm van ontmoeting opvatten.

Ten slotte zegt de heer Bruno Vanobbergen dat hij regelmatig overlegt met de Vlaamse ombudsman om dubbel werk te voorkomen. Spreker gaf als voorbeeld het leerlingenvoer buitengewoon onderwijs, maar ook over financiële boetes voor minderjarigen op de bussen van De Lijn wordt er nauw samengewerkt. Er is samenwerking waar mogelijk. Voor een aantal vormen van ondersteuning, begeleiding, bemiddeling, bijvoorbeeld in relaties tussen beroepskrachten en minderjarigen, gaat het KRC anders tewerk.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Goedele VERMEIREN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CGKR	Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DGDE	Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant
KRC	Kinderrechtencommissariaat
LOP	lokaal overlegplatform
RKJ	Residentieel Kortdurend Jongerenprogramma
TEC	Transport en Commun